

REZULTĀTI

sabiedrības aptaujai par dabas aizsardzību Latvijā

Vita Krieviņa, Dabas aizsardzības pārvaldes LIFE-IP LatViaNature
komunikācijas vadītāja

Agita Līviņa, Vidzemes Augstskolas, Sociālo, ekonomisko un
humanitāro pētījumu institūta direktore

APTAUJAS MĒRĶIS

- ▼ Nomērīt sākotnējo situāciju – sabiedrības izpratni un attieksmi attiecībā uz projektā plānotajām rīcībām:
 - motivējoši mehānismi privāto zemju īpašniekiem par dabas aizsardzības pasākumiem;
 - sabiedrības brīvprātīga iesaiste dabas aizsardzības pasākumos;
 - dabas aizsardzības plānošanas regulējuma priekšlikumi;
 - produkti no bioloģiski vērtīgiem zālājiem.
- ▼ Iegūtie rezultāti ļaus precīzi nospraust šo aktivitāšu komunikāciju mērķus un projekta gaitā vērtēt to sekmes.

APTAUJAS UZDEVUMI

- ✓ Noskaidrot sabiedrības izpratni par dabas daudzveidības saglabāšanas jautājumiem.
- ✓ Novērtēt zināšanas par dabā notiekošajiem procesiem.
- ✓ Izprast attieksmi pret dažādām dabas saglabāšanas rīcībām un pasākumiem.

GALVENIE SECINĀJUMI

96,6 % Latvijas
iedzīvotāju rūp daba

Kopumā atbalsts dabas
saglabāšanas centieniem
ir liels

93,6 % cenšas uzlabot
zināšanas par dabu

Sabiedrība uzticas
zinātnei kopumā,
pētniekiem, ekspertiem

Daba ir
būtiska
vērtība
cilvēka dzīvē

Atšķirības starp
zināšanām,
attieksmi un
praktisku rīcību
ir būtiskas

Sabiedrības pasīvā rīcība (interesējas, uztraucas) ir augsta, bet aktīvā rīcība –
darīšana kopumā ir zema.

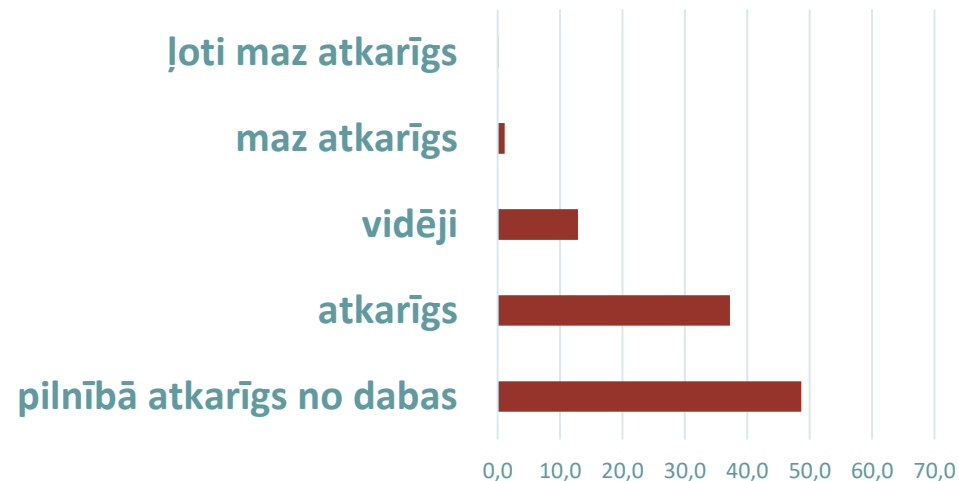
Raksturvārdi:

Izglītošana ▪ Komunikācija ▪ Sadarbība ▪ Kopīgas rūpes par dabu

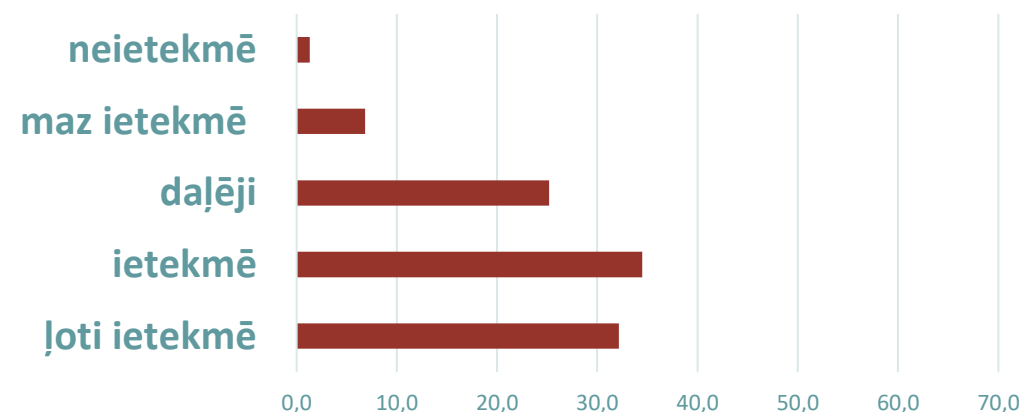
DABA KĀ VĒRTĪBA

- ▼ Lai arī rūpēties par dabu ir svarīgi un ļoti svarīgi (96,6%) un cilvēks ir atkarīgs no dabas (85,9%), atšķiras izpratne par rūpēm dabas saglabāšanā.
- ▼ Atbildēs uz ikdienas izvēlēm kā dabu ietekmējošu faktoru iezīmējas **neizpratne** par praktiskiem dabas saudzēšanas darbiem – kas tie ir, kāpēc tiek veikti un kādi ir sagaidāmie rezultāti.

Cilvēks ir pilnībā atkarīgs no dabas (%)

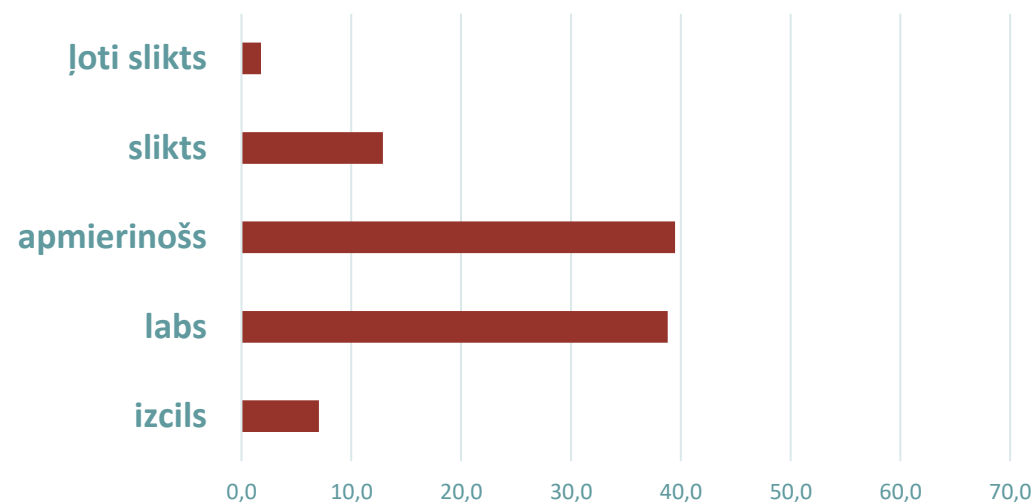
Vai ikdienas lēmumi un izvēles ietekmē dabu (%)

DABA KĀ VĒRTĪBA (2)

- ▼ Kopumā sabiedrība ar dabas stāvokli ir apmierināta un uzskata, ka tas nav daudz mainījies, salīdzinot ar laiku pirms 4 gadiem.
- ▼ No respondentiem, kuri uzskata, ka cilvēks ir pilnībā atkarīgs no dabas, 23,2 % vērtē, ka dabas stāvoklis ir pasliktinājies.
- ▼ Dabas stāvokli kritiski vērtējošie respondenti arī uzskata, ka viņu izvēles un lēmumi ļoti ietekmē dabu.

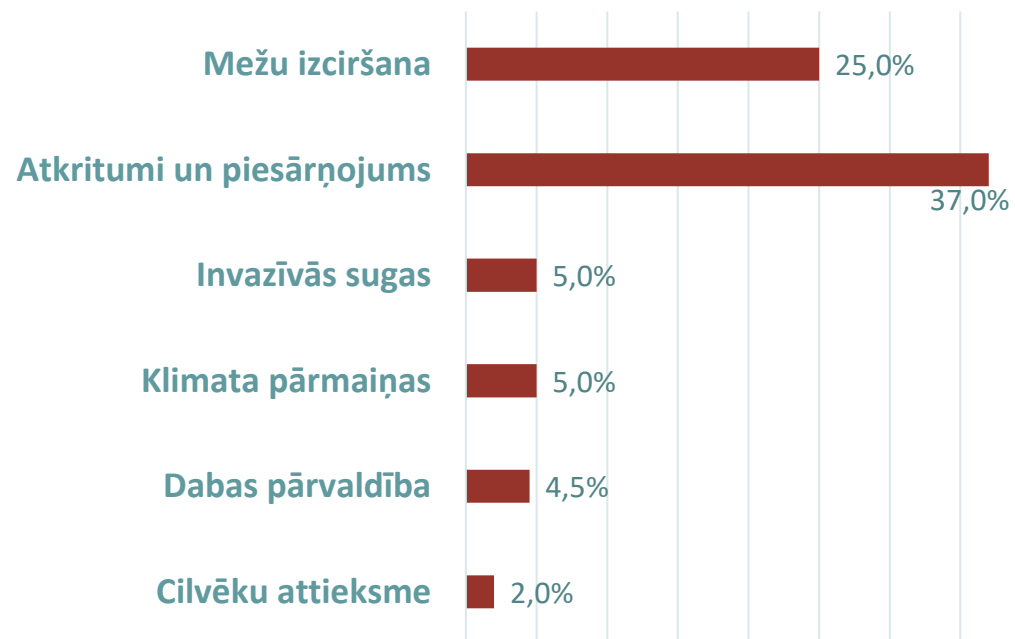
Latvijas dabas stāvoklis kopumā (%)

DABA KĀ VĒRTĪBA (3)

- ▼ **Atkritumi/piesārņojums dabā un mežu izciršana** gan valsts, gan privātajos mežos cilvēkus satrauc visvairāk.
- ▼ Saistībā ar mežiem minēts arī:
 - **Dialoga trūkums/komunikācija** starp iesaistītajām pusēm (meža īpašnieks/iestādes)
 - **Līdzsvara nodrošināšana** starp dabas aizsardzību (bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu) un tautsaimniecības attīstību (meža plantācijas, kokrūpniecība)

Problēmas, kas satrauc dabā

DABA KĀ VĒRTĪBA (4)

- ▼ Sabiedrība nenorāda spilgtus nozīmīgus panākumus vai kļūdas dabas aizsardzībā.
- ▼ Dabas skaitīšana kā **panākums** un **neizdošanās** (dialogs ar zemju īpašniekiem, «spēles noteikumu» maiņu, ekspertu profesionalitāti).
- ▼ Apsaimniekošanas plānošanā – **kritika** par atsevišķu sugu plāniem un mikrolietumu izveidi, nesaskaņojot ar zemes īpašnieku (mazais ērglis).
- ▼ Kā neizdošanās – **tautsaimniecības un dabas aizsardzības pretnostatīšana**, nevienāds spēku samērs ar ZM un tās nozares lobijiem.
- ▼ Pozitīvi izcelta **dabas izglītības** nozīme dažādos vecumos un formāts un atzīmēts, ka tās **kvalitāte uzlabojas**.

Nozīmīgākais dabas aizsardzības panākums Latvijā

Kļūda/neizdošanās dabas aizsardzībā (%)

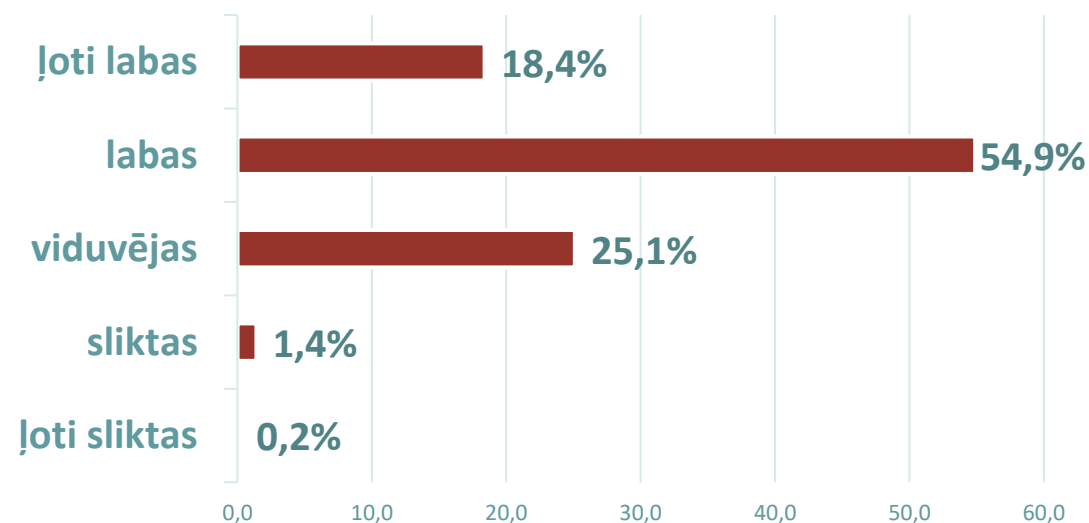
- ❖ Vismazāk iedzīvotāji dabu izmanto dažāda veida uzņēmējdarbībai.
- ❖ Visvairāk – līdzsvara gūšanai, fiziskai labjūtei, dabas izzināšanai, aktīvajai atpūtai, kā arī lai gūtu dabas veltes (ogo, sēņo, vāc ārstniecības augus, makšķerē, medī utt.).
- ❖ Kā iecienītākās vietas kopumā dominē mežs, ūdens ainavas un dabas parki.
- ❖ Minēti arī Zaļie dzelzceļi, pļavas, skatu torņi u.c. vietas atkarībā no respondenta dzīves vietas.

Nolūki, kādiem iedzīvotāji izmanto dabu (%)

- ▼ Zināšanas iedzīvotāji vērtē kā labas un ļoti labas.
- ▼ Līdzīgi vērtētas zināšanas par norisēm dabā un cēloņsakarībām, kā arī par dzīvnieku sugām, bet nedaudz zemāk – augu sugām un invazīvajām sugām.
- ▼ Var secināt, ka cilvēki ar augstāko izglītību vairāk interesējas par dabas aizsardzību un saglabāšanu.
- ▼ Jāpapildina un jāuzlabo zināšanas par dabai draudzīgām saimniekošanas metodēm, kas ir alternatīva dabu degradējošām metodēm mežsaimniecībā, lauksaimniecībā.
- ▼ Trūkst zināšanu par interneta vietnēm, kur dalīties ar novērojumiem dabā vai ziņot par pārkāpumiem.

Zināšanas par dabu kopumā

ZINĀŠANAS PAR DABU (2)

- ▼ Lai uzlabotu savas zināšanas par Latvijas dabu, aptaujātie atzīmējuši, ka **klausās, lasa, dodas dabā, pēta, vēro, ceļo, ieklausās, iet, fotografē, mācās, meklē, izmēģina, seko, skatās, studē!** Meklē informāciju internetā, skatās filmas, t.sk. dokumentālās filmas, apmeklē kursus, apmācības.
- ▼ **Uzticas zinātnei**, atsevišķiem pētniekiem, ekspertiem, profesionāļiem
- ▼ **Uzticas** DAP, Latvijas Dabas fondam, Pasaules Dabas fondam, Latvijas Ornitologu biedrībai, institūtam "Silava", Latvijas Universitātes Ģeogrāfijas un zemes zinātņu fakultātei, datu bāzei Ūzols, Dabas muzejam, raidījumam "Vides fakti", Lsm.lv, daļēji AS "Latvijas valsts meži", interneta vietnei <https://www.lvmgeo.lv/>

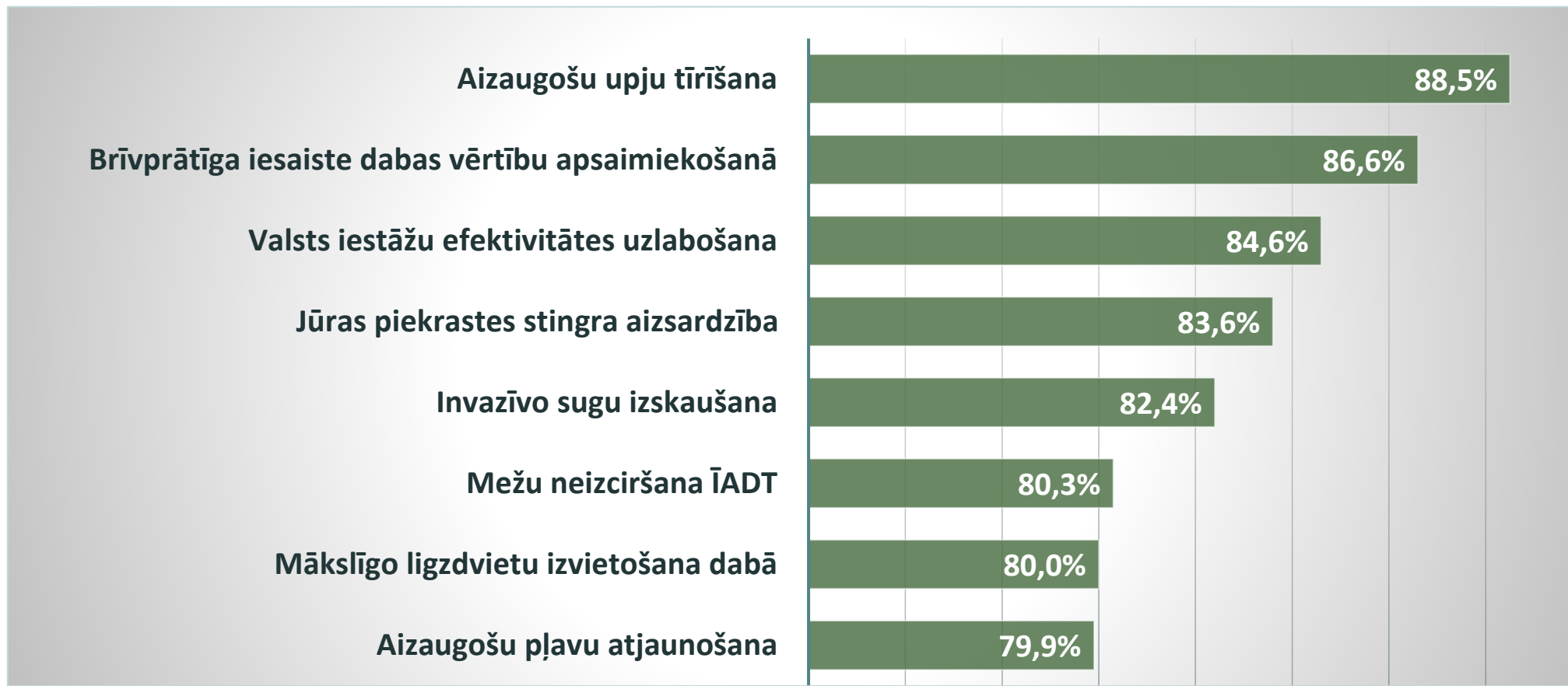
93,6 % cenšas uzlabot zināšanas par dabu

Jāuzlabo zināšanas par dabai draudzīgām saimniekošanas metodēm

Trūkst zināšanu par internetvietnēm, kur ziņot dabas novērojumus, pārkāpumus

▼ Atbalstāmas rīcības un pieejas dabas daudzveidības saglabāšanai (Top 8 no 22)

Vairāk atbalstīja respondenti, kuri uzskata, ka cilvēks ir atkarīgs no dabas un viņa ikdienas lēmumi dabu ietekmē.

▼ Rīcības, kas nav atbalstāmas dabas daudzveidības saglabāšanai (Top 8 no 22)

Sabiedrība kopumā neatbalsta vai drīzāk neatbalsta dabas aizsardzības un saglabāšanas metodes, kuras nav plaši zināmas vai izprotamas

ATTIEKSME UN RĪCĪBAS

- ▼ Jautājumā par valsts mežu ciršanas apjomu samazināšanu par labu publiskajam labumam sabiedrības atpūtai, atbildes dalās gandrīz uz pusi.
- ▼ **85%** respondentu nepiekrīt vai gandrīz nepiekrīt, ka ekonomisko interešu vārdā ir pieļaujams iznīcināt aizsargājamās sugas.
- ▼ Apmēram **puse** no respondentiem nav iesaistījušies brīvprātīgajā dabas aizsardzības darbā.
- ▼ **73%** respondentu nav dalībnieki dabas aizsardzības nevalstiskās organizācijās.
- ▼ **62%** neatbalsta dabas aizsardzību ar ziedojumiem.

Sabiedrību uztrauc zemju īpašniekiem uzliktā lielā atbildība par dabas saglabāšanu bez atbilstoša finansiāla seguma.

Sabiedrības pasīvā rīcība (interesējas, uztraucas) ir augsta, bet aktīvā rīcība = darīšana kopumā ir zema.

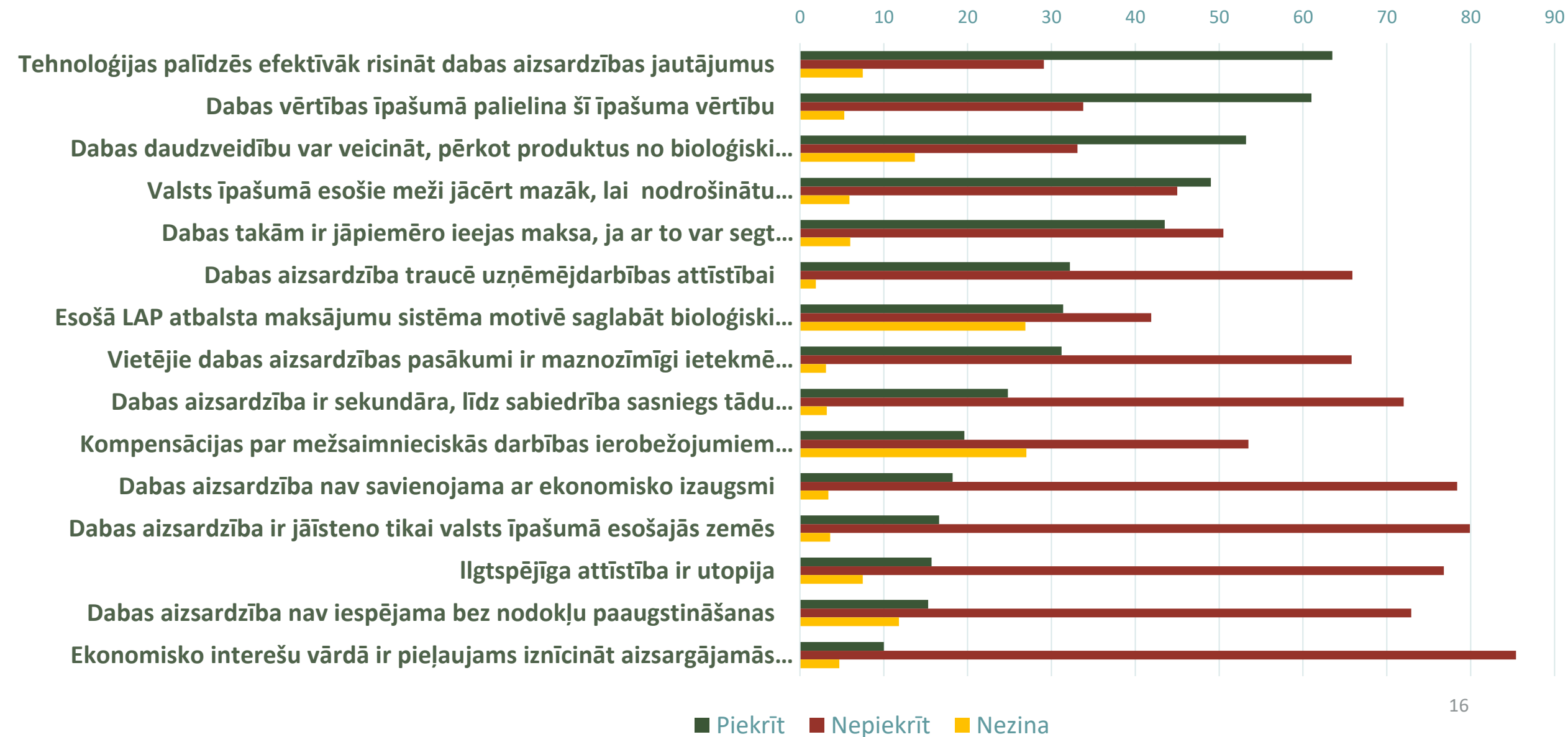
ATTIEKSME UN RĪCĪBAS (2)

- ❖ Vairākos jautājumos sniegtās atbildes norāda uz nesaskaņotām prasībām, atbalsta mehānismiem nozaru ministrijās, piemēram, par bioloģiski vērtīgo zālāju apsaimniekošanu.
- ❖ Augsts «nezinu» atbalsta īpatsvars ir jautājumos, ar kuriem respondenti personīgi nav saskārušies (kompensāciju mehānismi, atbalsta maksājumi bioloģiski vērtīgu pļavu saglabāšanai).
- ❖ Nozīmīgs sabiedrības atbalsts aizaugušu upju tīrīšanai, kamēr krietni mazāks – nokaltušo koku saglabāšanai mežā.

Sabiedrība jāizglīto par atbalsta instrumentiem no publiskās naudas, lai veidotos izpratne par esošo sistēmu dabas saglabāšanas jautājumos.

Jāizglīto par dažādām dabas saglabāšanas praksēm, skaidrojot ieguvumus.

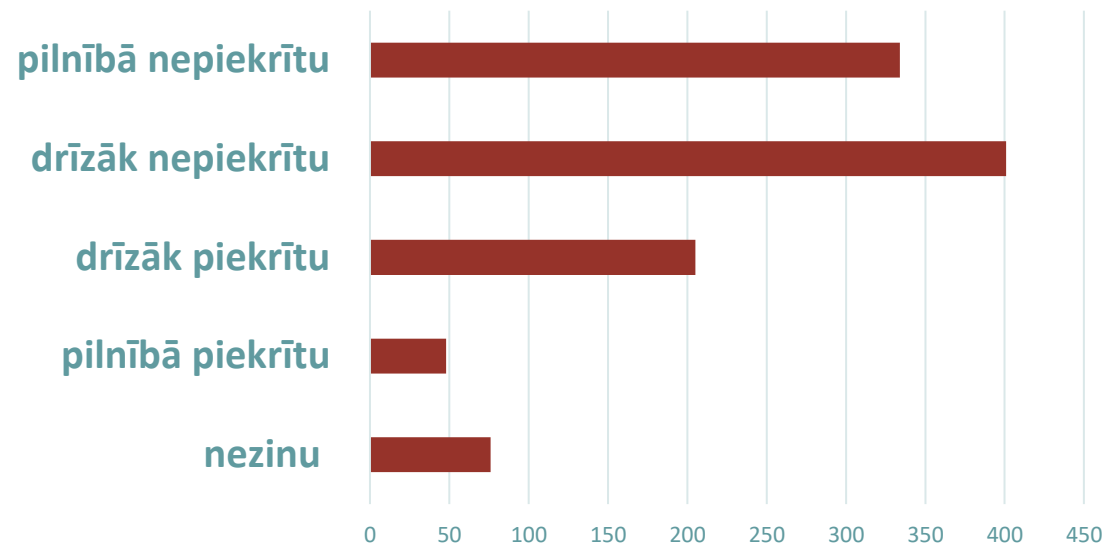
ATTIEKSME UN RĪCĪBAS (3)

PRODUKTI NO DABISKĀM PĻAVĀM

- ▼ Dabiskas pļavas raksturvārds = DAUDZVEIDĪBA
- ▼ Kopumā respondenti pozitīvi vērtē dabisko pļavu kā resursu dabiskiem pļavu produktiem

Dabisko pļavu kā resursa devums ir pārvērtēts, jo šiem produktiem ir līdzvērtīgas alternatīvas (attēlā atbilžu skaits)

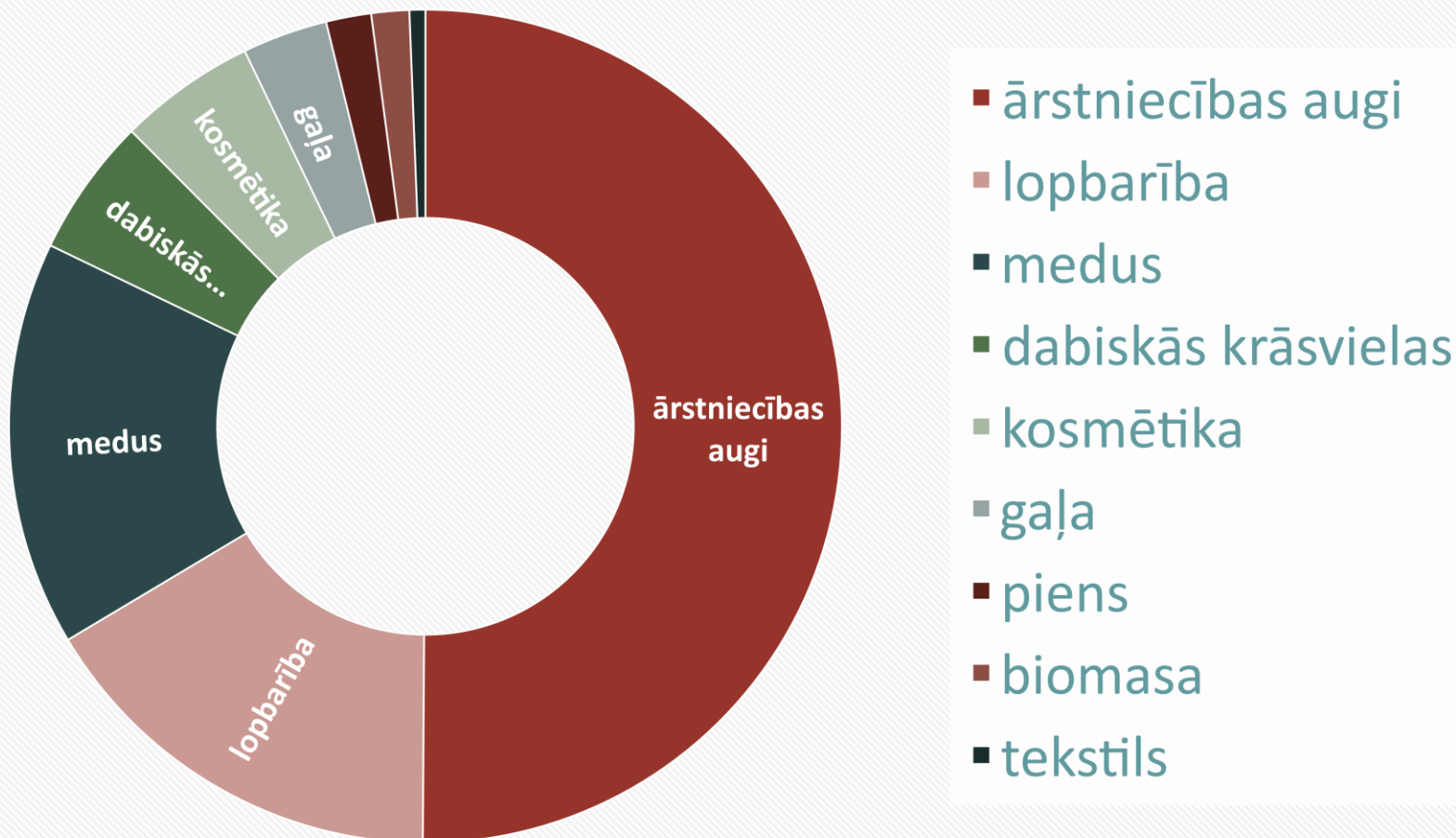

RAKSTURĪGĀKIE PRODUKTI, KO VAR IEGŪT NO DABISKĀM PĻAVĀM (visas prioritātes apvienojot pēc svara)

Prioritāri iegūstamie produkti no dabiskām pļavām –

1. ārstniecības augi, zāļu tējas,
2. medus un tā produkti
3. lopbarība

Viszemākā prioritāte ir tekstilmateriālu ieguvei no dabiskām pļavām.

PRODUKTI NO DABISKĀM PĻAVĀM (3)

- ❖ Kopumā ir nepietiekamas zināšanas par produktiem, ko var iegūt no dabiskām pļavām, piemēram zālāju granulas kā biomasu.
- ❖ **60%** no respondentiem būtu gatavi maksāt par produktiem no dabiskām pļavām **līdz 20%** augstāku cenu kā par alternatīvu produktu, kurš nav no dabiskām pļavām.
- ❖ Izšķirošie faktori:
 - **garšas kvalitāte**
 - **konkurētspējīga cena** ar alternatīviem produktiem, ārpus dabiskām pļavām
 - produkta kvalitāte, uzticamība
 - iegādes vieta, iepakojums...

Respondenti ir cenas jutīgi un **VAIRĀK** uzticas produktu piegādātājam no tuvējās apkārtnes, **MAZĀK** – marķējumam, info uz paša produkta.

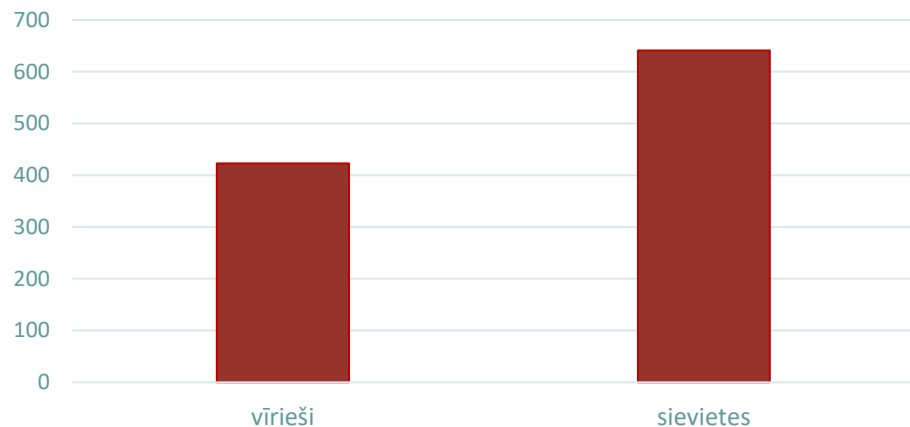
Nepieciešams skaidrot, demonstrēt praktiski dažādo produktu ieguvi un to vērtību.

APTAUJAS TEHNISKĀ INFORMĀCIJA

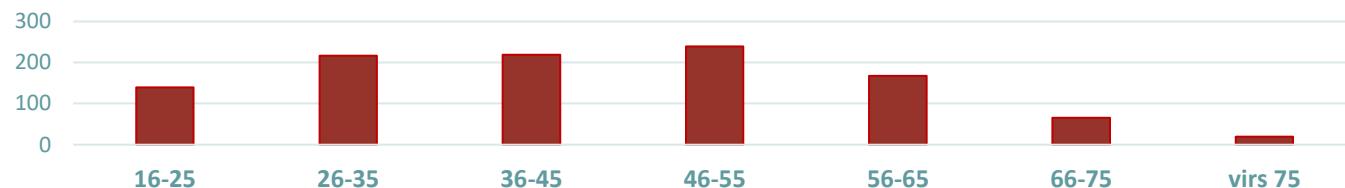
Pētījuma veicējs	Vidzemes Augstskola
Respondenti & mērķa grupa	Latvijas iedzīvotāji — vecumā no 16 gadiem
Aptaujas veids	Jaukta tipa (tiešsaistes aptauja internetā platformā ARCGis survey 123 un klātienes drukāto aptauju izdalīšana)
Izlases metode	Kvotu izlase
Ģenerālā kopa	1893223 (LR Centrālā Statistikas pārvalde, 2021)
Plānotais izlases apjoms	1000
Sasniegtais izlases apjoms	1064
Ģeogrāfiskais pārklājums	Visa Latvijas teritorija
Aptaujas norises laiks	01.07.2021.-31.12.2021.

RESPONDENTU RAKSTUROJUMS

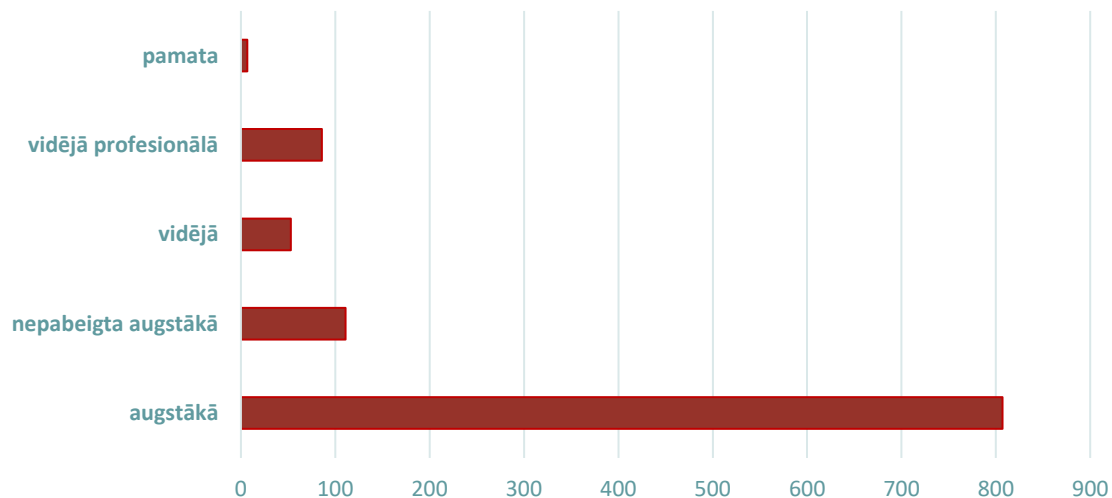
Dzimumu sadalījums

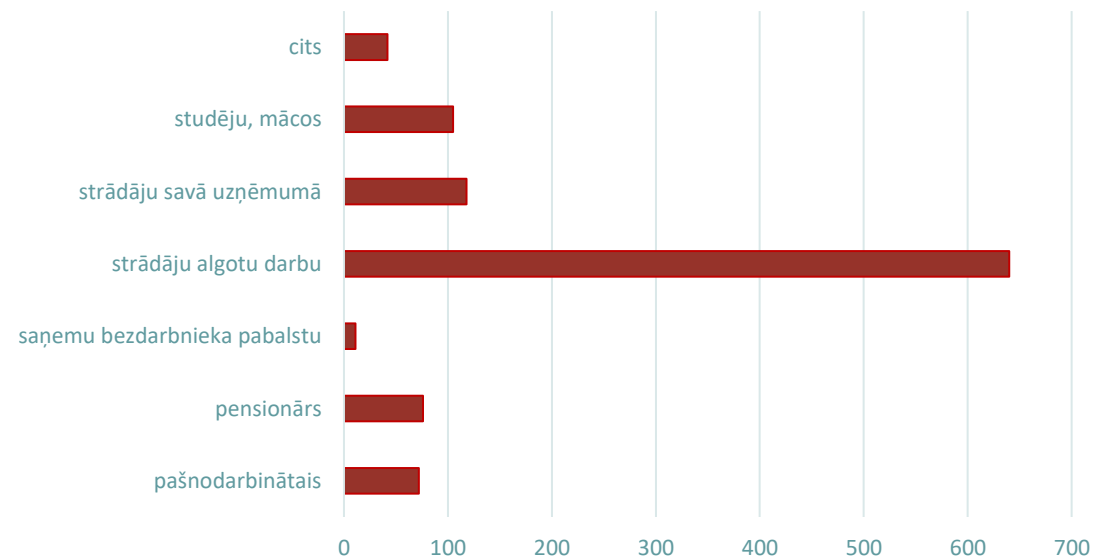
Vecuma grupu sadalījums

Iegūtā formālā izglītība

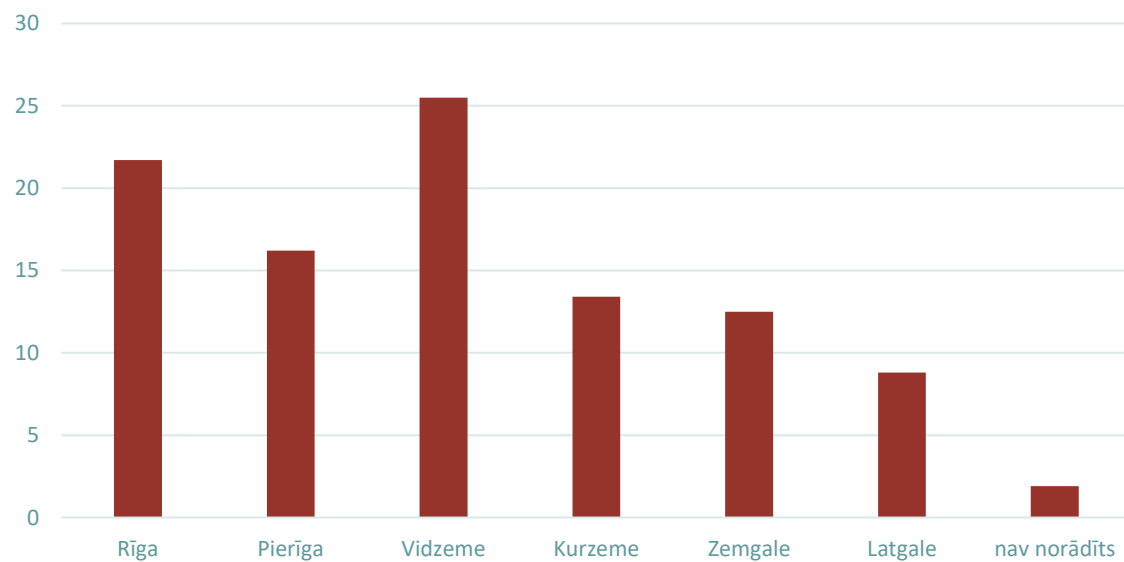

Nodarbošanās

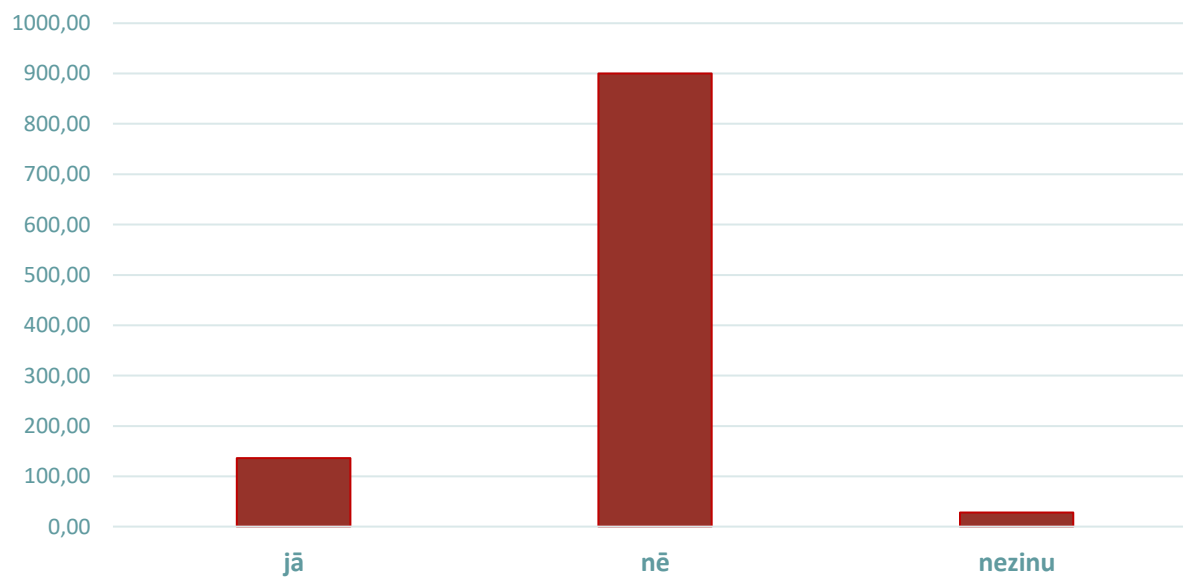

RESPONDENTU RAKSTUROJUMS (2)

Respondentu dzīves vietas, %

Vai respondentu faktiskā dzīves vieta atrodas īpaši aizsargājamā dabas teritorijā?

Paldies par uzmanību!

latvianature.lv

